

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

680

UALIMU ELIMU YA AWALI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2008

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Sehemu A ina alama 40, sehemu B na C kila moja ina alama 30.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

1. Eleza kwa kifupi maana ya malezi chanya kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Malezi chanya ni mbinu za kumlea mtoto kwa upendo, uelewa na mwongozo unaomsaidia kujenga tabia njema bila kutumia adhabu kali. Mbinu hizi humfanya mtoto ajisikie salama na kuthaminiwa.

Malezi chanya yanahusisha mawasiliano ya heshima kati ya mzazi au mwalimu na mtoto. Mazungumzo ya upole humsaidia mtoto kuelewa makosa yake bila kuogopa na hujenga ujasiri.

Malezi chanya yanatoa mwongozo kwa mtoto kupitia mfano mzuri. Mtoto hujifunza kwa kuiga, hivyo mtu mzima anapokuwa na tabia njema, mtoto hujifunza kuenenda vivyo hivyo.

Malezi chanya yanamtambua mtoto kama mtu mwenye hisia na mawazo muhimu. Utambuzi huu humsaidia kukuza uwezo wa kuelewa hisia zake na za wengine.

2. Toa hoja nne zinazoonyesha umuhimu wa mtoto kucheza kila siku akiwa shuleni.

Mtoto anayepata muda wa kucheza kila siku hujenga ustadi wa mwili kama kukimbia, kuruka na kurusha. Ustadi huu ni muhimu kwa ukuaji wa misuli na mifupa.

Muda wa kucheza humsaidia mtoto kushirikiana na wenzao. Kupitia michezo ya pamoja, mtoto hujifunza kusubiri, kushirikiana na kutatua migogoro.

Michezo humsaidia mtoto kupunguza msongo wa mawazo kwa sababu kucheza huongeza furaha na utulivu wa kihisia. Hii humsaidia kuzingatia masomo.

Michezo huongeza ubunifu kwa kuwa mtoto hutumia mawazo yake kutengeneza kanuni, majukumu na matukio katika mchezo. Hii hujenga uwezo wa kufikiria kwa uhuru.

3. Eleza kwa ufupi jinsi mwalimu anavyoweza kugundua vipaji vya awali kwa watoto.

Mwalimu anaweza kugundua vipaji kwa kumtazama mtoto anavyofanya kazi tofauti kama kuchora, kuimba au kupangilia vitu. Umakini wa mtoto katika shughuli fulani huonyesha kipaji.

Mwalimu anaweza kugundua vipaji kupitia mazungumzo ya mtoto. Mtoto anapozungumza sana kuhusu jambo analolipenda, huaonyesha uwezo wa juu katika eneo hilo.

Mwalimu anaweza kutumia shughuli za vikundi na kuangalia majukumu yanayopendelewa na mtoto. Mtoto anayechukua nafasi ya uongozi au ubunifu anaonyesha kipaji katika eneo hilo.

Mwalimu anaweza kusikiliza maoni ya wazazi ambao wanaona tabia au uwezo wa mtoto nyumbani. Ushirikiano huu humsaidia mwalimu kuthibitisha vipaji vya mtoto.

4. Bainisha viashiria vinne vya matatizo ya tabia vinavyoweza kuonekana katika hatua za mwanzo za ukuaji.

Mtoto anayeonyesha hasira za mara kwa mara au kulia bila sababu anaweza kuwa na changamoto za kudhibiti hisia. Hii ni dalili ya tatizo la tabia.

Mtoto anayependa kupigana au kuumiza watoto wenzake anaonyesha matatizo katika kushirikiana na wengine. Hii ni ishara ya tabia isiyofaa.

Mtoto anayekataa kushiriki katika shughuli za darasa mara kwa mara anaweza kuwa na tatizo la kijamii au kisaikolojia. Kukataa kushiriki ni dalili ya kujitenga.

Mtoto anayekosa kuzingatia kwa muda mrefu anaweza kuwa na changamoto za umakini. Hii inaathiri uwezo wa kujifunza na kushiriki kikamilifu.

5. Eleza kwa kifupi chanzo cha tofauti za ujifunzaji kati ya watoto katika darasa moja.

Tofauti za ujifunzaji hutokana na kasi tofauti za ukuaji wa watoto. Kila mtoto hukua kwa kiwango chake, hivyo uwezo wa kuelewa na kufanya kazi hutofautiana.

Mitazamo ya kifamilia inaweza kuathiri ujifunzaji kwa sababu mazingira yenye msukumo wa kusoma humsaidia mtoto kujifunza haraka kuliko mazingira yasiyo na msukumo.

Uzoefu wa awali wa mtoto unaweza kuathiri jinsi anavyojifunza. Watoto waliopata nafasi ya kucheza, kusoma au kuzungumza zaidi nyumbani huwa na misingi mizuri.

Afya ya mtoto pia huathiri ujifunzaji. Mtoto anayepata usingizi au lishe duni ana uwezo mdogo wa kuzingatia na kukumbuka.

6. Chunguza namna mazingira ya kifamilia yanavyoweza kuathiri maendeleo ya kihisia kwa mtoto.

Familia yenye upendo na uhusiano mzuri humsaidia mtoto kujenga ujasiri na kujisikia salama. Usalama huu huweka misingi ya maendeleo mazuri ya kihisia.

Familia yenye migogoro ya mara kwa mara huathiri hisia za mtoto kwa kumfanya awe na hofu au wasiwasi. Hii inaweza kusababisha tabia ya kujitenga au hasira.

Mtoto anayekuzwa kwa ukali au adhabu za mara kwa mara hupoteza uwezo wa kudhibiti hisia. Hii inaathiri uwezo wake wa kushirikiana na wenzake.

Familia yenye mawasiliano mazuri humsaidia mtoto kuelewa jinsi ya kuzungumza bila hasira. Hii humsaidia kujenga stadi za kijamii.

7. Taja na eleza hatua nne za mtoto kujenga uwezo wa kutatua matatizo.

Hatua ya kwanza ni mtoto kutambua tatizo kwa kuliona au kulisikiliza. Utambuzi huu ndiyo msingi wa kutafuta suluhisho.

Hatua ya pili ni mtoto kufikiri juu ya sababu za tatizo. Kufikiria hukusaidia mtoto kuelewa chanzo kabla ya kuchukua hatua.

Hatua ya tatu ni mtoto kupendekeza suluhisho kwa kutumia mawazo yake. Suluhisho linaweza kuwa la ubunifu au la kawaida.

Hatua ya nne ni mtoto kujaribu suluhisho lake na kuona matokeo. Kupitia hatua hii, mtoto hujifunza kama njia iliyochagua inafaa au la.

8. Eleza kwa ufupi faida za kujenga utamaduni wa kusoma vitabu kwa watoto wadogo.

Kusoma vitabu humsaidia mtoto kuongeza msamiati kwa kuwa anakutana na maneno mapya mara kwa mara. Hii humsaidia kuongea vizuri.

Kusoma vitabu huongeza uwezo wa kufikiri kwa sababu hadithi humfanya mtoto kufikiria matukio na wahusika tofauti. Hii hujenga ubongo wa mtoto.

Kusoma vitabu humsaidia mtoto kujenga umakini na uwezo wa kukaa kwa muda mrefu akifanya kazi moja. Hii ni stadi muhimu katika masomo.

Kusoma vitabu humjenga mtoto kiakili na kihisia kwa sababu hadithi zinawafundisha huruma, ushirikiano na maadili.

9. Kueleza kwa kifupi namna nyimbo za elimu zinavyoongeza kumbukumbu kwa watoto.

Nyimbo za elimu huwa na marudio ya maneno ambayo humsaidia mtoto kukariri kwa urahisi. Marudio ni njia bora ya kuongeza kumbukumbu.

Nyimbo mara nyingi huwa na mdundo unaovutia. Mdundo unamfanya mtoto kuhusisha maneno na mapigo, hivyo hukumbuka haraka.

Nyimbo humfanya mtoto kushirikisha akili na mwili kwa kuimba na kufanya ishara. Ushirikiano huu huimarisha kumbukumbu.

Nyimbo huongeza furaha wakati wa kujifunza. Furaha huchochea ubongo kukumbuka kwa muda mrefu.

10.Chunguza hoja nne zinazoonyesha umuhimu wa mwalimu kuwa na stadi za mawasiliano bora.

Mwalimu mwenye mawasiliano bora anaweza kueleza masomo kwa uwazi. Uwazi huu humsaidia mtoto kuelewa kwa haraka.

Mawasiliano bora humsaidia mwalimu kutatua migogoro ya watoto bila kutumia nguvu. Hii hujenga amani darasani.

Mwalimu mwenye mawasiliano mazuri anaweza kusikiliza matatizo ya mtoto na kutoa msaada sahihi. Hii humjenga mtoto kihisia.

Mawasiliano bora huongeza ushirikiano kati ya mwalimu na wazazi. Ushirikiano huu huimarisha ustawi wa mtoto.

11.Eleza umuhimu wa kufuatilia mwenendo wa lishe ya mtoto na uonyeshe athari za kupuuzia jambo hilo.

Kufuatilia lishe humsaidia mwalimu kujua kama mtoto anapata chakula chenye virutubisho muhimu. Lishe bora ni msingi wa afya.

Kufuatilia lishe husaidia kugundua mapema dalili za utapiamlo. Hii huruhusu hatua za haraka kuchukuliwa.

Kupuuzia lishe kunasababisha mtoto kuwa dhaifu. Udhaifu hupunguza uwezo wa kujifunza.

Kupuuzia lishe kunasababisha kukosa umakini. Mtoto aliyepungukiwa virutubisho hushindwa kukaa darasani kwa muda mrefu.

12.Kwa kutumia hoja tano, eleza jukumu la mwalimu katika kutengeneza mazingira salama ya michezo kwa watoto.

Mwalimu ana jukumu la kuhakikisha vifaa vya kuchezea viko salama bila ncha kali. Hii hupunguza ajali.

Mwalimu anahitaji kuangalia eneo la kuchezea kuwa wazi bila vitu vinavyoweza kumwangusha mtoto. Usalama wa mazingira humsaidia mtoto kucheza kwa uhuru.

Mwalimu anapaswa kuangalia mtoto wakati wa michezo. Uangalizi huu huzuia migogoro na ajali.

Mwalimu ana jukumu la kufundisha watoto kanuni za michezo. Kanuni husaidia kudumisha usalama.

Mwalimu anapaswa kutengeneza mazingira yanayohamasisha ushirikiano. Michezo ya ushirikiano hupunguza ugomvi.

13.Eleza kwa kina jinsi ufundishaji unaozingatia tofauti binafsi unavyoweza kuboresha uthamili wa mtoto.

Ufundishaji unaozingatia tofauti binafsi humsaidia mtoto kujifunza kwa kasi yake. Hii humfanya asikate tamaa.

Mbinu hii humwezesha mwalimu kutumia vifaa vinavyolingana na uwezo wa mtoto. Hii huongeza uelewa.

Ufundishaji wa aina hii humsaidia mtoto kujiamini kwa kuwa anafanikiwa katika kazi zinazolingana na uwezo wake. Kujiamini huongeza hamasa ya kujifunza.

Ufundishaji unaozingatia tofauti binafsi humfanya mwalimu kutambua changamoto na vipaji vya mtoto. Hii huwezesha kutoa msaada wa haraka.

14. Andaa somo la vitendo linalolenga kuwasaidia watoto kutambua na kupanga vitu kulingana na ukubwa.

Somo linaweza kuanza kwa kuonyesha mfano wa vitu vya ukubwa tofauti kama mipira mikubwa na midogo. Watoto huanza kuona tofauti za ukubwa.

Watoto wanaweza kupewa kazi ya kupanga vitu kutoka vikubwa kwenda vidogo. Kazi hii humsaidia mtoto kuelewa mpangilio.

Hatua ya vitendo inaweza kujumuisha kumruhusu mtoto achague vitu mwenyewe na kupanga kulingana na ukubwa. Hii humjenga kuwa huru.

Somo linaweza kuhitimishwa kwa mjadala mfupi kuhusu kwa nini baadhi ya vitu ni vikubwa au vidogo. Hii huongeza fikra.

15. Eleza vipengele muhimu vya shughuli ya uchoraji inayolenga kukuza stadi za utambuzi.

Shughuli ya uchoraji inahitaji vifaa vinavyofaa kama karatasi, rangi na brashi. Vifaa vinavyofaa humsaidia mtoto kufanya kazi vizuri.

Shughuli inahitaji maelekezo rahisi ili mtoto ajifunze kuchunguza na kuchora kwa uhuru. Maelekezo machache humsaidia mtoto kufikiri.

Shughuli ya uchoraji humsaidia mtoto kupanga mawazo yake kabla ya kuchora. Mpangilio huu hujenga stadi za utambuzi.

Shughuli ya uchoraji humfundisha mtoto kutambua rangi, maumbo na uwiano. Utambuzi huu ni muhimu katika ujifunzaji.

16. Eleza namna mwalimu anavyoweza kuunganisha muziki katika kufundisha namba.

Mwalimu anaweza kutumia nyimbo zinazotaja namba kwa mpangilio. Nyimbo hizi humsaidia mtoto kukariri namba.

Mwalimu anaweza kufundisha kwa kutumia kupiga makofi kulingana na namba. Vitendo hivi humsaidia mtoto kushirikisha mwili.

Mwalimu anaweza kutumia ala rahisi kama vipande vya mbao kutengeneza mdundo. Mdundo unawafanya watoto kufurahia somo.

Mwalimu anaweza kuwaongoza watoto kutengeneza nyimbo zao za namba. Ubunifu huu huongeza uelewa.